

**QORTI ĊIVILI
PRIM'AWLA**

**ONOR. IMĦALLEF
LAWRENCE MINTOFF**

Seduta tas-27 ta' Settembru, 2017

Rikors Maħluf Numru 328/15LM

FIN Limited (C 57021)

vs.

Kevin Bonanno (K.I. 99575M)

Il-Qorti,

Rat ir-Rikors Maħluf ippreżentat fit-13 ta' April, 2015 mis-soċjetà attriċi **FIN Limited** (minn issa 'l quddiem "is-soċjetà attriċi"), u maħluf minn Sergio Zammit direttur tal-istess soċjetà attriċi, kif debitament awtorizzat, li jgħid kif ġej:

1. *Illi b'kuntratt tax-xogħol tat-23 ta' Settembru, 2013, is-soċjetà rikorrenti impjegat lill-intimat bħala Project Manager fuq bażi full-time u fuq*

perijodu definit ta' tlett snin (DOK A¹) u mill-bqija bil-kundizzjonijiet kollha hemmek stipulati;

- 2. Illi b'ittra tat-18 ta' Diċembru, 2014, l-intimat ta r-riżenja tiegħu minn mal-kumpannija rikorrenti u għalhekk ai termini tal-Artikolu 36(12) tal-KAP 452 tal-Liġijiet ta' Malta, l-intimat ġie obligat iħallas lis-soċjetà rikorrenti dik is-somma ekwivalenti għal nofs il-paga illi kien jipperċepixxi li kieku kompli bl-impjieg tiegħu kif miftiehem sal-għeluq tal-kuntratt definit, f'dan il-każ, l-ammont ta' għoxrin elf, disa' mija u ħamsa u sittin Euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€20,965.23).*
- 3. Illi fl-aħħar ġurnata tax-xogħol tal-intimat mas-soċjetà rikorrenti, l-intimat kien offrut anke ftehim sabiex dan l-ammont jithallas f'rati miftehma mensili fuq ħames xhur (DOK B²), offerta illi l-intimat ma aċċettax.*
- 4. Illi l-intimat ġie interpellat sabiex jersaq għall-ħlas minnu dovut b'ittra legali tat-30 ta' Jannar, 2015 u oħra ġudizzjarja tal-10 ta' Marzu, 2015, u l-intimat naqas milli jħallas fuq il-premessa illi l-kuntratt tax-xogħol tiegħu kien wieħed indefinit u mhux definit.*
- 5. Illi għalhekk kellha ssir din l-odjerna kawża.*

Għaldaqstant is-soċjetà rikorrent titlob lil din l-Onorabbli Qorti sabiex:

- I. Tiddikjara illi s-soċjetà rikorrenti FIN Limited għandha tithallas is-somma ta' għoxrin elf, disa' mija u ħamsa u sittin Euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€20,965.23) jew somma oħra verjuri għar-raġunijiet hawn fuq premissi.*
- II. Tordna lill-istess intimat sabiex iħallas is-somma ta' għoxrin elf, disa' mija u ħamsa u sittin Euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€20,965.23) jew somma oħra verjuri.*

Bl-ispejjeż kollha, inkluż dawk tal-ittra uffiċjali tal-10 ta' Marzu, 2015 u tal-Mandat kawtelatorju ta' Sekwestru ippreżentat kontestwalment kontra l-intimat, u bl-imgħax mid-data tat-terminazzjoni tal-impjieg sad-data tal-ħlas effettiv u bir-riżerva ta' kull azzjoni oħra spettanti lis-soċjetà rikorrenti.

¹ Kopja ta' liema kuntratt tinsab esebita a fol. 4 sa 9.

² A fol. 10.

Rat ir-Risposta Maħlufa tal-konvenut **Kevin Bonanno** (minn issa 'l quddiem "il-konvenut") ippreżentata fil-15 ta' Mejju, 2015, fejn eċċepixxa:

1. *Illi t-talbiet tas-soċjetà attriċi huma infondati fil-fatt u fid-dritt u ebda ammont ma huwa dovut stante li mhux minnu li l-esponent kien ġie impjegat għal żmien definit ta' tliet (3) snin iżda l-impjieg tiegħu kien wieħed għal żmien indefinit. F'dan il-kuntest il-veracità u l-awtentiċità tad-dokument anness mar-rikors ġuramentat (u cioè l-allegat kuntratt t'impjieg tal-esponent) qiegħda tiġi kontestata;*
2. *Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost u mingħajr ebda forma ta' ammissjoni da parti tal-esponent jiġi rilevat li l-istess esponent intavola ċedola ta' depositu fl-ammont mitlub u pretiż permezz tal-kawża odjerna (ara Dok. A hawn anness³) u konsegwentement l-ebda imgħax m'għandu jiddekorri fil-konfront tiegħu;*
3. *Illi, subordinatament u mingħajr preġudizzju għas-suespost, l-esponenti kellu raġunijiet tajba u biżżejjed għalfejn itemm l-impjieg tiegħu mas-soċjetà attriċi u għalhekk ebda ammont ma huwa dovut lilha;*
4. *Illi fi kwalunkwe każ, l-esponent m'għandux ibati l-ispejjeż ta' din il-kawża;*
5. *Salv eċċezzjonijiet ulterjuri.*
6. *Bl-ispejjeż.*

Rat id-dokumenti li ġew esebiti in atti.

Semgħet ix-xhieda imressqa mill-partijiet.

³ Il-kopja taċ-ċedola ta' depożitu ma kinitx annessa mar-Risposta Maħlufa, però ġiet esebita b'nota fis-16 ta' Ottubru, 2015 a fol. 24.

Rat l-atti kollha tal-kawża.

Rat il-verbal tal-udjenza tas-7 ta' April, 2017, fejn il-partijiet ingħataw il-fakultà li jiskambjaw noti ta' sottomissjonijiet u fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza għal-lum.

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet ippreżentati mill-partijiet.

Il-kwistjoni bejn il-partijiet

L-konvenut Kevin Bonanno li kien impjegat mas-soċjetà attriċi FIN Limited bħala *Project Manager* b'kuntratt datat 23 ta' Settembru, 2013, ta r-riżenja tiegħu mill-impjieg mas-soċjetà attriċi fit-18 ta' Diċembru, 2014 permezz ta' ittra⁴, fejn informa lid-direttur tas-soċjetà attriċi li kien ser jaħdem sat-30 ta' Jannar, 2015, jew inqas jekk ma kellhomx bżonnu sa dik id-data u infurmah bil-ġranet tal-*leave* li kien fadallu jiehū.⁵

Il-kwistjoni bejn il-partijiet, il-prinċipal u l-impjegat, inholqot għax is-soċjetà attriċi qed tippretendi li ladarba l-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut kien wieħed definitiv għal tliet snin⁶, skont l-artikolu 36(12) tal-Kapitolu 452, il-

⁴ A fol. 69.

⁵ Fl-aħħar tal-ittra l-konvenut jgħid: *"Thank you for the opportunities, training and experiences given to me during the fifteen months of employment. Overall I have enjoyed working for FIN for various reasons during my tenure with the company. If I can be of any help during this transition and afterwards, please let me know. I wish you and the company success in the future."*

⁶ Is-soċjetà attriċi esebiet a fol. 4 sa 9 kopja tal-kuntratt u a fol. 28 sa 33 l-kuntratt oriġinali, iffirmati miż-żewġ partijiet fl-aħħar paġna tiegħu biss, u li fl-ewwel paġna tiegħu jgħid *"Term: This agreement is for a definite term of three (3) years."*

konvenut għandu għalhekk iħallas lis-soċjetà attriċi is-somma li tkun daqs nofs il-paga kollha li għaliha huwa kien ikollu jedd kieku baqa' fis-servizz għall-bqija taż-żmien hekk espressament miftiehem, liema somma giet ikkakulata li tammonta għal €20,965.23. Min-naħa tiegħu il-konvenut qed jikkontendi li l-kuntratt li hu ffirmat, li kien iffirmit minnu fl-aħħar pagna u inizjalat ukoll minnu fuq il-lemin tan-naħa t'isfel ta' kull waħda mill-ħames pagni ta' qabel⁷, ma kienx jistipula li kien għal perjodu definit u l-kopja tal-kuntratt li giet ippreżentata in atti mis-soċjetà attriċi għalhekk mhijiex dik inizjalata u ffirmata minnu. Il-konvenut jallega li s-soċjetà attriċi ma kinitx tagħtu kopja tal-kuntratt tal-impjieg li kien iffirma. Il-konvenut jikkontendi illi r-registrazzjoni tal-impjieg mal-ETC fuq il-formola relattiva ffirmata mill-prinċipal u minnu⁸ fiż-żmien li gie impjegat mis-soċjetà attriċi, kienet turi fil-każella apposita li l-kuntratt tiegħu kien *'indefinite contract'*⁹ u għaldaqstant jeċċepixxi in-non-veracità u non-awtentiċità tal-kuntratt esebit, li in realtà kien wieħed indefinit u għalhekk ma kellu jħallas ebda somma flus lis-soċjetà attriċi. Il-konvenut jgħid ukoll illi kellu raġunijiet tajba biżżejjed biex itemm l-impjieg u għalhekk ebda ammont ma kien dovut.

Provi u riżultanzi

⁷ Affidavit tal-konvenut, a fol. 53 u 54

⁸ Esebta flimkien mal-affidavit tal-konvenut, a fol. 65 u 66.

⁹ Is-soċjetà attriċi qed tallega li dan kien żball tagħha meta mliet il-formola tal-ETC, li wara gie irrangat fuq talba tagħha lill-ETC. Però dan seħħ fi żmien meta l-konvenut kien diġà ta r-riżenja tiegħu mill-impjieg mas-soċjetà attriċi.

Sergio Zammit¹⁰, direttur tas-soċjetà attriċi xehed li huwa kien wieħed miż-żewġ firmatarji għan-nom tas-soċjetà attriċi tal-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut. Ix-xhud ikkonferma li bħala prassi tas-soċjetà attriċi, bħal fil-każ ta' kuntratti tal-impjieg ta' impjegati oħrajn tagħhom, il-kuntratt tal-konvenut gie iffirmit biss fl-aħħar paġna tal-kuntratt. Sergio Zammit jgħid li fl-istess żmien li s-soċjetà attriċi kienet impjegat lill-konvenut, kienet impjegat ukoll tliet impjegati oħrajn, Jean Paul Camilleri, Luke Farrugia u Jonathan Farrugia. Anki l-kuntratt tal-impjieg ta' dawn it-tliet impjegati kien jispeċifika fl-ewwel paġna tiegħu li l-kuntratt kien għal perjodu ta' tliet snin. Kemm il-konvenut u kemm it-tliet impjegati imsemmija kienu infurmati b'dan fit-tieni intervista li saritilhom mis-soċjetà attriċi. Zammit jgħid li l-istess tip ta' kuntratt, b'tibdil skont il-kariga ta' kull wieħed minnhom, intuża għal żewġ impjegati oħrajn li kienu ġew ingaġġjati mis-soċjetà attriċi aktar kmieni fl-istess sena, u ċjoè Karlos Taliana u Bernard Mugliett.

Ix-xhud jgħid li fil-ġurnata meta kellu jiġi ffirmat il-kuntratt tal-konvenut, hu kien ta kopja tal-kuntratt lill-konvenut biex jarah bil-kwiet. Imbagħad meta l-konvenut lesta milli jara l-kuntratt, dan sejjaħ lil u lil Glenn Galdes biex jiffirmaw il-kuntratt. Galdes kien soċju tiegħu, direttur u firmatarju flimkien miegħu għan-nom tas-soċjetà attriċi. Ix-xhud u Galdes fuq naħa u l-konvenut fuq in-naħa l-oħra, iffirmit kopji tal-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut, tnejn żammewhom huma u kopja ngħatat lill-konvenut, kif kienu jagħmlu ma' impjegati oħrajn tas-soċjetà attriċi. Ix-xhud jgħid illi wara kien ta diversi formoli lill-konvenut biex jimliehom, bħall-formola tal-ingaġġ tal-ETC fejn l-impjegat jimla l-ewwel paġna u hu bħala *employer* jimla it-tieni paġna tagħha, u l-formola tat-taxxa FS4. Ix-xhud għamel kopja ta' dawn il-formoli biex

¹⁰ Affidavit a fol. 36 u 37 u xhieda viva voce a fol. 25 u 26.

jagħtihom lill-konvenut u żamm kopja għall-kumpannja u skanja kopja għas-soċjetà EF & Co. Limited li kienet toħdihom ħsieb il-pagi. Ix-xhud jgħid li jinsab konvint illi l-konvenut fehem eżattament x'kien dan il-kuntratt.

Sergio Zammit jgħid li qabel ma kien irċieva l-ittra tar-riżenja tal-konvenut fit-18 ta' Diċembru, 2014, il-konvenut qatt ma ilmenta dwar l-impjeg tiegħu jew talab titjib fil-kundizzjonijiet tax-xogħol tiegħu. Zammit jgħid illi jaf li fejn kien sejjer il-konvenut, kellu paga aħjar. Sergio Zammit jgħid illi fl-ewwel sena kienu investew ħafna fit-taħriġ tal-konvenut u peress li ma tahomx il-minimu tas-sentejn li kien fadallu, ħass li kien ġustifikat li jinsisti għas-somma ta' nofs il-paga li kien fadallu jieh, kif dettata mil-liġi.

Meta ittella' jixhed in kontroezami fi tliet okkażjonijiet differenti¹¹, ix-xhud Sergio Zammit jgħid li ma jiftakarx jekk ir-riklam li kienu ħargu għall-impjeg li applika għalih il-konvenut kienx jagħmel riferiment għal impjeg definittiv jew le. Ix-xhud ikkonferma li kien preżenti għal tnejn mit-tliet intervisti li kellu l-konvenut. Innega li l-kuntratt tal-konvenut gie inizjalat fuq kull paġna u kkonferma illi l-kuntratt tal-impjeg tal-konvenut kien wieħed definittiv għal tliet snin. Zammit jgħid illi l-impjegati kollha kienu ngħataw kopja tal-kuntratt tal-impjeg tagħhom u jgħid li jinsab ċert li lill-konvenut kien tah kopja.¹² Ix-xhud jgħid illi lill-impjegati ma jitolbuhomx irċevuta tal-kopja li jagħtuhom għax spjega li kien dritt ta' kull impjegat li jkollu kopja tal-kuntratt tax-xogħol tiegħu. Mistoqsi jekk fil-kompjuter li kien juża l-konvenut waqt ix-xogħol tiegħu, proprjetà tas-soċjetà attriċi, kienx hemm diversi *e-mails* fejn il-konvenut talab li jingħata kopja tal-kuntratt tal-impjeg tiegħu, ix-xhud wiegħed li jivverifika dwar dan, u meta reġa' xehed, qal li ma jirriżultax li l-

¹¹ A fol. 79 sa 86, 99 sa 102 u 158 sa 163.

¹² A fol. 80.

konvenut kien bagħat xi *e-mails* f'dan is-sens u qal li ma kinux jeżistu *e-mails* f'dak is-sens.¹³

Ikkonfrontat b'dak li kien qal qabel, li l-kuntratti kollha kienu għamluhom għal tliet snin u kkonfrontat ukoll b'kuntratt ta' ċertu Michael Zerafa¹⁴, Sergio Zammit jispjega b'mod plawżibbli għal din il-Qorti, li fil-każ ta' Michael Zerafa, dan kien kuntratt tal-2015, fejn daħħlu impjegat digà bl-esperjenza u naqsulu l-paga biex jagħtuh kuntratt indefinit. Mistoqsi wkoll kif ħadd minnhom, inkluż l-ETC u l-EF & Co. Limited ma indunaw bl-allegat żball fil-formola tal-ingaġġ li jagħtu lill-ETC¹⁵, Zammit wieġeb ukoll b'mod konvinċenti għal din il-Qorti, li kopja ta' din il-formola tiġi ffajljata għandhom u jitolquha hemm u huma veru ma indunawx bl-iżball ħlief fl-aħħar meta tqajmet il-kwistjoni li l-EF & Co. Limited jużaw din il-formola biex jieħdu d-dettalji tal-impjegati bil-għan li tinħadmilhom il-paga u li l-ETC timxi biss fuq il-kopja li tingħata. Ix-xhud spjega fuq domanda ta' din il-Qorti, li l-ETC, meta jibagħtulhom l-formola tal-ingaġġ, ma jitolbuhomx kopja tal-kuntratt.

Ix-xhud jikkonferma li kien fl-istess żmien li sabu li kien sar żball ukoll fil-formoli tal-ingaġġ ta' Jean Paul Camilleri, Jonathan Farrugia, Luke Farrugia u oħrajn. Sergio Zammit jikkonferma li l-iżball saru jafu bih wara li l-konvenut kien bagħtilhom l-ittra ta' riżenja tiegħu u meta kienu qed jikkalkulaw kemm kellu jagħtihom bħala ħlas, wara li kienu kellmu lill-konsulent legali tagħhom. Dwar taħriġ li kien ingħata lill-konvenut mis-soċjetà attriċi, Sergio Zammit jispeċifika li s-soċjetà attriċi qiegħda titlob biss dak li tgħid il-ligi u dak li qal

¹³ A fol. 99.

¹⁴ A fol. 82.

¹⁵ A fol. 82 u 83.

dwar it-taħriġ kien biss bħala spjegazzjoni għaliex is-soċjetà attriċi qiegħda tinsisti dwar dan il-ħlas.

Dwar Jonathan Farrugia, Sergio Zammit jgħid li dan kellu kuntratt definittiv għal tliet snin iżda dan kien telaq qabel ukoll u kellu jivverifika jekk effettivament kinux talbuh ukoll iħallas dak li kien dovut skont il-liġi. Fit-*time-line* li x-xhud Sergio Zammit ippreżenta fl-aħħar kontroezami tiegħu¹⁶, jirriżulta li Farrugia kien irriżenja fil-*probationary period* tiegħu. Però mill-kuntratt tal-impjieg tiegħu jirriżulta li l-perjodu ta' *probation* kien ta' tliet xhur u mhux sitta u għalhekk Farrugia kien telaq bejn it-tielet u s-sitt xahar tal-impjieg.¹⁷

Fir-rigward ta' Karlos Taliana, dan ukoll kellu kuntratt definittiv u rriżenja u x-xhud Sergio Zammit kellu jivverifika x'kien ġara, però wara x-xhud ma reġax ġie mistoqsi dwaru u fit-*timeline* ma jirriżultax lanqas meta kien irriżenja dan Taliana. Fil-każ ta' Bernard Mugliett li kien ukoll ingaġġjat b'kuntratt definittiv, dan kellu jitlaq minħabba li allegatament kellu tragedja personali u s-soċjetà attriċi ma ħassitx li kellha titolbu l-ħlas dovut f'ċirkustanzi bħal dawn.

Skont it-*time-line* dwar l-impjegati li x-xhud Sergio Zammit ippreżenta fl-aħħar kontroezami tiegħu, apparti dak li diġà ingħad dwar Karlos Taliana, Bernard Mugliett u Jonathan Farrugia, l-impjieg ta' Luke Farrugia kien ġie tterminat fil-perjodu tal-*probation*. Mill-imsemmi *timeline* jirriżulta li Karlos Taliana, Bernard Mugliett, Luke Farrugia u Jonathan Farrugia lkoll kellhom kuntratt definitiv għal tliet snin.¹⁸ Però fl-ETC *engagement form* kien tnizzel b'mod żbaljat bħala '*indefinit*' u qatt ma ġie rrangat. Anki l-impjegat Jean Paul

¹⁶ A fol. 103 u 104.

¹⁷ Ara kontroezami a fol. 158 sa 160.

¹⁸ Il-kuntratti tax-xogħol tagħhom ġew esebiti mix-xhud Sergio Zammit a fol.129 sa 134, 105 sa 110, 111 sa 116 u 123 sa 128 rispettivament.

Camilleri kellu kuntratt definittiv ta' tliet snin,¹⁹ u f'dan il-każ ukoll kien sar l-istess żball mal-ETC. Imma dan ġie sussegwentement irrangat mill-ETC billi sadattant l-ETC kienet biddlet il-*policy* tagħha. Sal-każ ta' Bonanno kulma kienet tirrikjedi l-ETC kien kopja tal-kuntratt tal-impjieg, u minn hemm 'il quddiem bdiet titlob ukoll konferma bil-miktub mill-impjegat, li fil-fatt tahlhom.²⁰ Ix-xhud ipproduċa dokument²¹ li juri li Illum Jean Paul Camilleri hu mnizzel mal-Jobplus bħala fuq kuntratt definit.

Is-soċjetà attriċi pprezentat l-affidavit ta' **Glenn Galdes**, direttur ieħor tas-soċjetà attriċi u azzjonist tagħha, li kien ukoll firmatarju tal-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut. Dan l-affidavit hu prattikament repetizzjoni tal-affidavit ta' Sergio Zammit, ħlief li jgħid li fit-tieni intervista li kellhom mal-konvenut, dan staqsihom x'kienet ir-raġuni li l-kuntratt kien għal tliet snin u Sergio Zammit wiegħbu li dan kien minħabba li l-kumpannija kienet għadha relattivament ġdida u qabel riedu jaraw kif se tmur.

Ix-xhud Glenn Galdes qal li meta l-konvenut tah l-ittra tar-riżenja, kien ipprova jħajjar lill-konvenut biex jerga' jaħsibha, imma l-konvenut qallu li kien wasal iż-żmien li jagħmel pass ġdid f'ħajtu. Ix-xhud ipprova jikkonvinċi lill-konvenut biex jagħti *notice* mhux sat-30 ta' Jannar, 2015 imma *notice* ta' tliet xhur biex ikun jista' jgħallem lil xi hadd minfloku, però l-konvenut ma riedx. Galdes jgħid li l-konvenut kien ingħata ħafna taħriġ kemm Malta u kemm mad-Delta Electronics fl-Olanda, li s-soċjetà attriċi hi sħab magħha.

¹⁹ A fol. 117 sa 122.

²⁰ Dan fil-fatt ġie kkonfermat kemm mill-impjegat innifsu, kif ukoll minn Joseph Saliba rappreżentant tal-ETC, illum JobsPlus, li kkonferma wkoll il-bidla fil-*policies*.

²¹ A fol. 135.

Xehed ukoll **Jean Paul Camilleri**²², impjegat tas-soċjetà attriċi, li wkoll applika għal xogħol magħha f'nofs is-sena 2013. Camilleri jgħid li fit-tieni intervista li kellu mas-soċjetà attriċi, kienu ġew diskussi l-kundizzjonijiet tal-impjieg, fosthom li l-kuntratt kien ser ikun wieħed definit għal tliet snin. Ix-xhud jgħid li ngħatalu kopja tal-kuntratt meta staqsa għaliha biex jaraha sew d-dar. Il-kuntratt tiegħu kien datat 21 ta' Ottubru, 2013 u qal li kienu tawh tliet kopji originali, rahom sewwa u jaf li kienu kollha bil-kundizzjoni tat-tliet snin, iffirimahom u mbagħad ġew iffirmati minn Sergio Zammit u Glenn Galdes u wara tawh kopja tal-kuntratt iffirmat. Camilleri jiftakar li kien ingħata wkoll formola tal-ingaġġ tal-ETC u mela l-ewwel paġna filwaqt li Sergio Zammit mela t-tieni paġna u ffirmaw it-tnejn fit-tieni paġna. It-tnejn li huma ffirmaw ukoll il-formola FS4. Ix-xhud jirribadixxi li kien jaf wara t-tieni intervista li l-kuntratt ta' impjieg tiegħu kien wieħed definit għal tliet snin.

In kontroezami dan l-impjegat qal²³ li sar jaf bl-iżball fir-reġistrazzjoni mal-ETC tal-impjieg tiegħu bħala 'indefinit', minn Sergio Zammit u jikkonferma li dan kien f'Jannar, 2015. Meta ikkonfrontat bil-konsegwenzi li jkollu l-kuntratt reġistrat bħala definit jew indefinit, hu qal li l-kuntratt tiegħu ġustament kien dejjem definit u kien allura ffirmat li kien hemm żball biss fir-reġistrazzjoni.

Xehed ukoll **Jonathan Farrugia**²⁴, ex-impjegat tas-soċjetà attriċi, li jgħid li illum huwa *self employed*. Ix-xhud jikkonferma li l-kuntratt tal-impjieg li kellu meta kien impjegat mas-soċjetà attriċi, li ġie esebit fl-original tiegħu datat 4 ta' Novembru, 2013,²⁵ kellu fuq l-ewwel faċċata tiegħu illi dan kien għal perjodu

²² A fol. 35.

²³ A fol. 93 sa 95.

²⁴ A fol. 40 u 41.

²⁵ A fol. 45 sa 50.

definitiv ta' tliet snin. Ix-xhud jgħid li dan il-kuntratt kien iffirmat biss fl-aħħar paġna, minnu u minn Sergio Zammit u Glenn Galdes.

Xehed ukoll **Richard Falzon**²⁶, fejn spjega li hu *accountant* u *partner* f'EF & Co. Limited, li taħdem il-pagi tal-impjegati tas-soċjetà attriċi. Ix-xhud jispjega kif wasal għas-somma ta' €20,965.23²⁷ li l-konvenut għandu jagħti lis-soċjetà attriċi billi ha d-data meta ttermina l-impjieg tiegħu l-konvenut, kemm kien fadallu skont il-kuntratt fi granet minn total ta' tliet snin, b'xi żieda li kellu wkoll wara, u minn dak li kien fadal x'jithallas lilu kieku għamel it-tliet snin, ħareġ in-nofs ta' dak l-ammont skont il-liġi.

Il-konvenut **Kevin Bonanno** fl-affidavit tiegħu²⁸ jagħti verżjoni kemxejn differenti minn dik li tagħti s-soċjetà attriċi. Il-konvenut jgħid li sar jaf bil-post vakanti mas-soċjetà attriċi permezz ta' riklam li ra fuq is-sit elettroniku ta' *keepmeposted.com.mt*, liema riklam kien tal-aġenzija ta' reklutaġġ AppleTree International.²⁹ Jgħid ukoll li kellu intervista ma' Sergio Zammit u Glenn Galdes. Il-konvenut jgħid li staqsa wkoll diversi domandi dwar il-kumpannija għax kienet relattivament ġdida, iżda ma ssemma xejn fuq termini. Kien ġie mistieden għat-tieni intervista bl-*e-mail* mibgħuta minn Sergio Zammit. Il-konvenut ġie effettivament offrut pożizzjoni aħjar minn dik li kien applika għaliha u Zammit u Galdes spjegawlu r-rwol tiegħu ta' *project manager* però ma ssemma xejn dwar taħriġ jew terminu fil-kuntratt tal-impjieg.³⁰ Il-konvenut esebixxa żewġ *e-mails*³¹ li kien imbagħad bagħatlu Sergio Zammit

²⁶ A fol. 42 u 43.

²⁷ Liema ammont *per se* mhux qed jiġi ikkontestat mill-konvenut.

²⁸ A fol. 52 sa 59.

²⁹ Il-konvenut esebixxa kopja tar-reklam a fol. 60 tal-proċess, però f'dan ir-reklam m'hemmx speċifikat jekk l-impjieg kienx għal terminu definit jew indefinit.

³⁰ A fol. 53.

³¹ A fol. 63 u 64 rispettivament.

dwar il-*job description* u r-*remuneration package*, li però fihom ma jissemmiex li l-kuntratt tiegħu kien ser ikun għal tliet snin, anzi ma jissemma xejn dwar terminu tal-kuntratt. Sussegwentement il-konvenut attenda għat-tielet intervista fid-9 ta' Settembru, 2013 ma' Glenn Galdes waħdu li dawru mal-post u ftiehmu li kellu jibda fl-impjieg tiegħu fit-23 ta' Settembru, 2013, però għal darb'oħra ma semmilux li l-kuntratt kien għal terminu definit.

Il-konvenut jgħid li kien fit-23 ta' Settembru, 2013 li kien ra l-ewwel darba l-kuntratt u jgħid li mkien ma kien imsemmi terminu ta' tliet snin. Dakinhar kien preżenti Sergio Zammit li tah żewġ kopji biex jaqrahom, kien staqsa xi domandi qabel u ffirmat fuq l-aħħar pagna ta' kull wieħed miż-żewġ kuntratti u għamel l-inizjali tiegħu fuq il-lemin, in-naħa t'isfel fuq il-paġni l-oħra kollha. Il-kuntratti kienu f'cover tal-plastik, sfużi u Sergio Zammit qallu li issa hu u Glenn Galdes jiffirmawhom u jgħaddulu kopja. Il-konvenut jispjega li kull meta beda isaqsi għall-kopja tiegħu, kienu iġibulu skużi, li kellhom jagħmlu xi emendi fil-kuntratti u għadhom qed jaħdmu fuqhom u dan baqa' sejjer sa Ġunju/Lulju 2014 meta baġtilhom *e-mail* mill-kompjuter tax-xogħol, li illum ma kellux aċċess għaliha. Però l-konvenut jgħid li Sergio Zammit kien tah kopja tal-formola tal-ingaġġ tal-ETC³² fejn kien infatti mnizzel bħala *full-time indefinite contract*. Il-konvenut jgħid li f'Novembru tal-2013 kien ukoll mar l-ETC biex jivverifika jekk kellux kollox registrat u kienu tawh dokument³³ tal-*employment history* mal-ETC li l-aħħar *entry* kienet ma' FIN Limited u registrat bħala *employed – full time – indefinite*.

³² A fol. 65 u 66.

³³ A fol. 67 u 68.

Il-konvenut jispjega kif f'Novembru 2014 beda jindaga fuq opportunitajiet oħra ta' xogħol u ngħazel ma' Pharmacare Premium Ltd. Peress li rieduh għall-ewwel ġimgħa ta' Jannar 2015, peress li kien fuq *indefinite contract* huwa seta' jagħti biss 15-il ġurnata *notice*. Huwa informa l-ewwel lil Sergio Zammit u wara kellem liż-żewġ diretturi u talbuh iktar żmien biex jilħqu jsibu lil ħaddieħor. Izda mill-Pharmacare Premium Ltd. aċċettaw li jibda fl-ewwel ta' Frar 2015, u għalhekk seta' jagħti *notice period* ftit itwal. Id-diretturi tas-soċjetà attriċi talbuh ittra ta' riżenja u tahlilhom³⁴ fit-18 ta' Diċembru, 2014, bit-terminazzjoni b'effett mit-30 ta' Jannar, 2015. Fit-30 ta' Jannar, 2015 flimkien ma' Sergio Zammit mela l-formola tal-ETC tat-Tmiem tal-Impjieg u ngħatalu kopja tagħha.³⁵

Il-konvenut jgħid li dakinhar fil-preżenza ta' Glenn Galdes, Sergio Zammit tah il-paga, l-FS3 tal-2014 u ittra dwar il-ħlas dovut lilhom. Il-konvenut jgħid li kien hawnhekk li sar jaf bil-pretensjoni tas-soċjetà attriċi fil-konfront tiegħu u barra minn hekk, dakinhar stess irċeva ittra id-dar mill-ETC f'*envelope* bit-timbru tal-posta '28.01.2015' u fih kien hemm ittra tal-ETC datata 17 ta' Ottubru, 2013 li tgħid li "l-Korporazzjoni tax-Xogħol u Taħriġ tikkonferma li irċeviet il-formula tal-bidu tal-impjieg tiegħek - Ma' min bdejt taħdem: FIN Ltd. – Impjieg: *Project Manager – full time – contract* - Data tal-bidu tal-impjieg: 23/09/2013."³⁶ Sussegwentement il-konvenut ċempel lill-ETC u għaddewh lil Marcel Bonnici u staqsieh dwar it-terminu tal-impjieg tiegħu u dan spjegalu li huma jsegwu l-istruzzjonijiet ta' min iħaddem, anki jekk ma jkunx hemm il-kunsens tal-impjegat. Il-konvenut esebixxa żewġ *e-mails*, waħda fejn ilmenta ma' Marcel Bonnici u oħra fejn kitbitlu ċerta Jessica Mizzi

³⁴ A fol. 69.

³⁵ A fol. 70.

³⁶ Kopja tal-*envelope* bid-data a fol. 72 u kopja tal-ittra tal-ETC a fol. 73.

tal-ETC li qaltlu l-istess haġa li kien qallu Marcel Bonnici, li huma jieħdu struzzjonijiet minn min iħaddem u li huwa għandu dritt jikkontesa dan jew quddiem in-National Employment Authority, jew it-Tribunal Industrijali jew il-Qrati.³⁷ Il-konvenut jallega li Sergio Zammit u Glenn Galdes talbuh jestendi ftit id-data tar-riżenja sabiex jilħqu jagħmlu dawn il-manuvri illegali.

Ix-xhud **Joseph Saliba**, rappreżentant tal-ETC, illum JobPlus³⁸, ippreżenta l-*employment histories* ta' Bernard Mugliett³⁹, ta' Karlos Taliana⁴⁰, ta' Jonathan Farrugia⁴¹ u ta' Luke Farrugia⁴², li fil-fatt meta kienu impjegati mas-soċjetà attriċi kienu lkoll reġistrati bħala '*indefinite*'⁴³, ta' Jean Paul Camilleri⁴⁴ irreġistrat illum bħala '*contract*', u anki tal-konvenut.⁴⁵ Ix-xhud jispjega li kellu jivverifika mas-sezzjoni ta' Għawdex biex jara kienx hemm xi tibdil u fil-fatt reġa' xehed⁴⁶ biex esebixxa l-*e-mails* bil-*complaint* tal-konvenut lil Jessica Mizzi u bit-talba ta' Jessica Mizzi lil Sergio Zammit biex jibgħatilhom kopja tal-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut. Ix-xhud esebixxa l-kopja ta' dan il-kuntratt li bagħat Sergio Zammit, kif ukoll kopja tal-*e-mail* ta' Sergio Zammit lil Jessica Mizzi datata 5 ta' Jannar, 2015 fejn Zammit jispjegalaha bl-iżball li kien sar fuq il-formola tal-ingaġġ, liema formola ma kinitx tirrispekkja l-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut.

Joseph Saliba jikkonferma li sa meta inqala' l-każ ta' Kevin Bonanno, l-ETC kienu joqgħodu fuq dak li kien jgħidilhom min qed jimpjega u kienu jitolbuh

³⁷ Tal-ewwel *a fol.* 74 u tat-tieni *a fol.* 75.

³⁸ *A fol.* 137 sa 139 u 164 sa 170.

³⁹ *A fol.* 140 sa 143.

⁴⁰ *A fol.* 144 sa 145.

⁴¹ *A fol.* 149 sa 150.

⁴² *A fol.* 151 u 152.

⁴³ Minkejja li fir-realtà l-kuntratt tal-impjieg tagħhom kien *definite*.

⁴⁴ *A fol.* 148.

⁴⁵ *A fol.* 149 sa 150.

⁴⁶ *A fol.* 164 sa 176. Id-dokumenti esebiti mix-xhud jinsabu *a fol.* 177 sa 191.

biss kopja tal-kuntratt. Imbagħad wara li nbidlu l-*policies*, l-ETC bdew jitolbu wkoll għall-kunsens tal-impjegat. Ix-xhud jgħid li l-*audit trail* f'dan il-każ ta' Kevin Bonanno ma nżammitx fir-*records* komputerrizzati tal-ETC. Izda x-xhud jikkonferma dak li ġara mid-dokumentazzjoni u informazzjoni li ngħatalu. Joseph Saliba jikkonferma li l-ETC irċevew il-kuntratt ta' Kevin Bonanno mingħand Sergio Zammit fil-11 ta' Frar 2015, u ċjoè wara li kien diġà terminat l-impjieg tal-konvenut fit-30 ta' Jannar, 2015.

In kontroezami x-xhud jgħid⁴⁷ li minkejja li kien hemm allegazzjoni ta' frodi da parti tal-konvenut fl-*e-mails* tiegħu, ma ħadux ebda passi min-naħa tal-ETC. Saliba jikkonferma li l-konvenut ma kienx ħa passi quddiem in-National Employment Authority. Ix-xhud jispjega wkoll li peress li l-konvenut ma setax jibgħat ilhom kopja tal-kuntratt, qagħdu fuq dik li bagħtet is-soċjetà attriċi u ma talbuhomx l-original, izda qagħdu fuq *scanned copy* tiegħu.

Kunsiderazzjonijiet legali

Din il-kawża tirrivalvi għalkollox fuq il-kredibbiltà u l-konsistenza tal-provi ta' naħa jew ta' oħra. Fid-dawl tal-prinċipji li jitnisslu mill-ġurisprudenza kostanti tal-Qrati tagħna, illi min qed jallega jrid jipprova hu dak li qed jallega, ossija *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*, kif wara kollox jgħid ċar u tond l-artikolu 562 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta, is-soċjetà attriċi trid għalhekk tipprova t-talbiet tagħha filwaqt li l-konvenut irid jissostanzja l-

⁴⁷ A fol. 170 sa 176 u 193.

eċċezzjonijiet tiegħu. Il-problema evidenti f'din il-kawża hija li filwaqt li s-soċjetà attriċi esebiet il-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut iffirmit biss fl-aħħar paġna tiegħu bil-paġni ta' qabel li mhumix inizjalati, fejn huwa stipulat li l-kuntratt kien wieħed definit għal tliet snin, il-konvenut min-naħa tiegħu qed jallega li l-ewwel paġna tal-kuntratt li hu inizjala ma kienx hemm stipulat li l-kuntratt kien għal perjodu definit. Il-konvenut jikkontendi li hu ma kienx ingħata kopja tal-kuntratt iffirmit u inizjalat minnu. Il-konvenut isostni wkoll li għall-bidu r-registrazzjoni tal-impjieg mal-ETC fuq il-formola relattiva ffirmata mis-soċjetà attriċi, kienet tgħid illi l-konvenut gie ingaġġjat mis-soċjetà attriċi fuq *indefinite contract*. Sussegwentement is-soċjetà attriċi ddikjarat mal-ETC li kien sar żball ġenwin min-naħa tagħha fil-mili ta' din il-formola, li ma kienetx tirrifletti l-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut li kien għal perjodu definitiv.

Tqis illi dak li tikkontendi s-soċjetà attriċi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha għar-rigward tal-awtentiċità tal-firma tal-konvenut fuq il-kuntratt tal-impjieg tiegħu⁴⁸ fl-ambitu tal-artikolu 634(1) tal-Kap. 12, huwa sa ċertu punt superfluwu 'l għaliex il-konvenut imkien ma jsostni li l-firma fl-aħħar paġna tal-imsemmi kuntratt mhijiex tiegħu, anzi dan bl-ebda mod ma gie ikkontestat. Dak li jikkontesta l-konvenut huwa li l-paġni l-oħrajn tal-kuntratt kienu ġew inizjalati minnu, mentri l-ewwel ħames paġni tal-kuntratt li gie esebiet mis-soċjetà attriċi fl-atti ta' din il-kawża ma fihomx l-inizjali tal-konvenut. Il-konvenut jgħid ukoll li meta ffirmat u inizjala l-kuntratt tal-impjieg tiegħu, il-paġna tal-kuntratt kienu sfużi.

⁴⁸ A fol. 33.

Tqis ukoll li l-Qorti lanqas m'għandha għalfejn tidhol fil-kwistjoni ta' kif tista' tiġi verifikata firma abbażi tar-regoli enunzjati fl-artikolu 635 tal-Kap. 12, 'il għaliex dak li għandha quddiem il-Qorti mhux allegazzjoni ta' xi firma falza imma allegazzjoni ta' frodi illi l-paġni tal-kuntratt li kienu inizjalati mill-konvenut ġew mibdula mis-soċjetà attriċi b'paġni b'kontenut differenti li ma kienx iffirma għalih il-konvenut.

Bl-istess mod ftit li xejn jista' jkun ta' għajjnuna l-artikolu 981 tal-Kodiċi Ċivili⁴⁹ li ġie invokat mis-soċjetà attriċi fin-nota ta' sottomissjonijiet tagħha, fejn jingħad li għemil doluż jista' jwassal biex jiġi annullat kuntratt, għax fil-kawża odjerna dak li għandha quddiemha l-Qorti mhuwiex każ ta' kuntratt li ġie ffirmat wara ingann jew għemil doluż, ċirkustanzi li jrid jippruvahom minn jallegahom, imma l-allegazzjoni li l-kuntratt li ġie esebit mis-soċjetà attriċi ma jinkludix dakollu li ffirmaw għalih il-partijiet, tant li kellu paġni minnu mibdul. L-artikolu 981 tal-Kap. 16 preċitat jittratta l-vizzji tal-kunsens li minhabba fihom kuntratt jista' jiġi annullat jew dikjarat invalidu, mentri fil-każ odjern il-konvenut qed jikkontendi li s-soċjetà attriċi wettqet frodi mhux fil-mument tal-iffirmar tal-kuntratt imma wara meta allegatament is-soċjetà attriċi bidlet xi paġni mill-istess kuntratt.

Il-veru eżerċizzju li jrid jitwettaq mill-Qorti huwa li jiġi mgħarbla sew il-provi kontrastanti biex jiġi stabbilit liema hi l-verżjoni vera miż-żewġ verżjonijiet konfliġġenti tal-partijiet. Meta jkun hemm kuntrast bejn ix-xhieda tal-partijiet, il-kriterju determinanti mhuwiex jekk il-ġudikant assolutament jemminx dak li jkun ġie spjegat lilu, iżda jekk dawk l-ispejgazzjonijiet humiex verosmili fiċ-

⁴⁹ "981. (1) L-egħmil doluż huwa motiv ta' nullità tal-ftehim, meta l-inganni magħmulin minn waħda mill-partijiet ikunu tali illi mingħajrhom il-parti l-oħra ma kenitx tikkuntratta. (2) L-egħmil doluż ma jistax ikun preżunt, imma għandu jiġi ppruvat."

ċirkostanzi żvarjati tal-ħajja.⁵⁰ Il-grad ta' prova rikjest fil-kamp ċivili huwa dak li biżżejjed li jkun inissel ċertezza morali f'moħħ il-ġudikant li tkun indotta minn preponderanza ta' provi meqjusa fuq bilanċ ta' probabilitajiet.⁵¹ Mhux l-ewwel darba li Qorti tkun rinfaċċjata b'verżjonijiet opposti għal xulxin; anzi, meta każ ikun kontestat fuq il-provi u mhux fuq l-interpretazzjoni tal-ligi, x'aktarx li huwa proprju dan li jiġri, ċjoè li jkun hemm verżjonijiet konfligġenti.

Kif kien ingħad mill-Onor. Imħallef Maurice Caruana Curran:

“Mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jhalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessità li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwietta u jkollha taqa' fuq ir-regola tal-*in dubio pro reo*. Il-konflitt fil-provi, sakemm il-bniedem jibqa' soġġett għall-iżbalji tal-perċezzjonijiet tiegħu u għall-passjoni, huma ħaġa li l-Qrati jridu jkunu dejjem lesti għaliha. Meta l-każ ikun hekk, il-Qorti m'għandhiex taqa' ċomb fuq l-iskappatoja tad-dubbju, imma għandha teżamina bl-akbar reqqa jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji tal-kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u verosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq il-bilanċ tal-probabbiltà u tal-preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawża ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinċiment tal-ġudikant ... Anzi, f'każijiet bħal dawn, aktar ma jkun il-konflitt bejn verżjoni u oħra, aktar tidher il-possibbiltà ta' qerq da parti ta' xi wiehed mill-kontendenti.”⁵²

Bl-istess mod, il-Qorti tal-Appell fit-2 ta' Gunju, 2003, fil-kawża fl-ismijiet

Middle Sea Insurance p.l.c. *noe* vs. Victor Sammut irreteniet illi:

“F'każ ta' konflittwalità l-Qorti trid tadopera aktar attenzjoni biex proprju taċċerta ruħha jekk xi waħda miż-żewġ verżjonijiet possibbli għandhiex teskludi lill-oħra, anke fuq il-bilanċ tal-probabilitajiet, tal-preponderanza u tal-verosimiljanza tal-provi.” Għalhekk fil-konflitt ta' verżjonijiet li jesisti f'din il-kawża għandu jiġi eżaminat liema waħda mit-

⁵⁰ **Borg vs. Bartolo**, App. Inf., 25.06.1980.

⁵¹ Ara wkoll **Caruana vs. Laurenti**, P.A., 08.04.1994, **Borg vs. Manager tal-Intrapriża tal-Ħalib**, P.A., 17.07.1981, **Vassallo vs. Pace** (Vol.LXX.II.144) u **Zammit vs. Petrocchino**, App. Kumm., 25.02.1952.

⁵² **Carmelo Farrugia vs. Rokku Farrugia**, P.A., 24.11.1966.

teżijiet konfliġġenti hi l-aktar attendibbli. Għandu jiġi eżaminat jekk xi waħda mill-verżjonijiet hi sostnuta mill-provi prodotti. Jekk jeżistu tali provi konsegwentement ikun hemm sostenn qawwi u definittiv lil xi waħda mill-verżjonijiet li allura jista' jingħad li hi korroborata. Għandu jiġi eżaminat ukoll jekk jeżistix xi fatt li jwassal għall-konklużjoni liema verżjoni tirrispekkja r-realtà tal-fatti, u kwindi għandha tiġi aċċettata bħala dik veritiera u attendibbli.⁵³

Illu fil-fatt fis-sentenza **Brigitte Vella pro et noe vs. Richard Vella**⁵⁴ ġie ritenut li:

“Mhux kwalunkwe tip ta' konflitt għandu jhalli lill-Qorti f'dak l-istat ta' perplessità li minħabba fih ma tkunx tista' tiddeċiedi b'kuxjenza kwieta u ikollha taqa' fuq ir-regola *“in dubio pro reo”*. Il-konflitt tal-provi, sakemm il-bniedem jibqa' soġġett għall-iżbalji tal-perċezzjoni tiegħu u għall-passjoni, huwa ħaġa li l-Qrati jridu jkun deġġen lesti għaliha, imma meta dan il-konflitt ma jkunx ġej minn sempliċi differenza ta' opinjoni fuq affarijiet li jippermettu ċertu grad ta' tolleranza u li għalihom sewwa ingħad *“tot homines tot sentetiae”*, u lanqas ma jkun ġej minn verżjonijiet differenti *“bona fide”* fuq incidenti li jiġru u jintemmu malajr u għallarrieda eż. identità, velocità ta' veikoli, u ċirkostanzi oħra subitanei li fuqhom skont l-esperjenza komuni, is-sensi jistgħu jitqarqu, imma għall-kuntrarju dan il-konflitt ikun jirrigwarda fatti u abitudinijiet li jkun setgħu ġew osservati f'perjodu twil ta' snin bħal f'dan il-każ, allura isir ċar li wieħed mill-kontendenti jkun ħalla l-interess u l-passjoni tiegħu jgħibuh u b'hekk jabbuza mill-proċess ġustizzja. Meta l-każ ikun hekk il-Qorti m'għandhiex taqa' ċomb fuq l-iskappotoja tad-dubju, imma għandha teżamina bl-ikbar reqqa jekk xi waħda mill-verżjonijiet, fid-dawl tas-soliti kriterji ta' kredibilità u speċjalment dawk tal-konsistenza u versosimiljanza, għandhiex teskludi lill-oħra, anke jekk fuq bilanċ tal-probabilità u preponderanza tal-provi, għax dawn, f'kawżi ċivili, huma ġeneralment suffiċjenti għall-konvinciment tal-ġudikant”.

⁵³ Ara wkoll **Dr Elizabeth Vella M.D. vs. Bieb Bieb Limited et.**, P.A., 09.12.2011.

⁵⁴ Q.A., 05.10.2001.

Din il-Qorti tagħmel riferiment ukoll għas-sentenza fl-ismijiet **Joseph Tonna vs. Philip Azzopardi**⁵⁵ fejn ingħad illi:

“In materja ta’ provi, r-regoli l-aktar prevalenti fl-ordinament ġuridiku tagħna jidhru li huma dawn:

a) Ibda biex ir-regola tradizzjonali tal-piż tal-provi timponi a kariku tal-parti li tallega fatt l-oneru li ġġib il-prova tal-eżistenza tiegħu. Tali oneru hu ugwalment spartit bejn il-kontendenti, sija fuq l-attur li jsostni l-fatti favorevoli li jikkostitwixxu l-bażi tad-dritt azzjonat minnu (*actori incumbit probatio*), sija fuq il-konvenut għas-sostenn tal-fatt miġjub minnu biex jikkontrasta l-pretiża tal-attur (*reus in excipiendo fit actor*) – Ara **Vol. XLVI, P.i, p.5**.

b) Fil-kors tal-kawża dan il-piż jista’ joxxilla minn parti għall-oħra, għax, kif jingħad, ‘jista jkun ġie stabbilit fatt li juri *prima facie* li t-teżi tal-attur hija sostenuta – Ara **Vol. XXXVII, P.i, p.577**;

ċ) Il-ġudikant adit mill-meritu tal-każ hu tenut jiddeċiedi *iuxta allegata et probata*, u dan jimporta illi d-deċiżjoni tiegħu tiġi estratta unikament mill-allegazzjoni tal-partijiet. Jiġifieri, minn dawk iċ-ċirkustanzi tal-fatti dedotti għab-bażi tad-domanda jew tal-eċċezzjoni u l-provi offerti mill-partijiet. Jikkonsegwi illi d-dixxiplina tal-piż tal-provi ssir bażi tar-regola legali tal-ġudizzju in kwantu timponi fuq il-ġudikant il-konsiderazzjoni li l-fatt allegat mhuwiex veru għax mhux ippruvat;

d) Il-valutazzjoni tal-provi hu fondat fuq il-prinċipju tal-konvinċiment liberu tal-ġudikant. Lilu hu mogħti l-poter diskrezzjonali tal-apprezzament tar-riżultanzi probatorji u allura hu liberu li jibbaża l-konvinċiment tiegħu minn dawk il-provi li hu jidhirlu li huma l-aktar attendibbli u idoneji għall-formazzjoni tal-konvinċiment tiegħu. Naturalment dik id-diskrezzjoni tiegħu hi soġġetta għal dak il-limitu legali impost fuqu mill-artikolu 218 tal-Kodiċi ta’ Organizzazzjoni u Proċedura Ċivili li jrid li fis-sentenza tingħata motivazzjoni raġonata li tikkonsenti l-kontroll tal-ħsieb loġiku segwit fuq appell interpost mis-sentenza. Motivazzjoni din, li jekk jinstab li tirrispondi mal-loġika u r-razzjonalità, kif ukoll koerenti mal-elementi utilizzati allura skont ġurisprudenza konkordi, ma tiġix disturbata minn Qorti ta’ reviżjoni –

⁵⁵ App. Inf., 12.04.2007.

Ara b'eżempju **Ramchand Kilumal noe vs. Jessie Blanco** – App. 30 ta' Ġunju, 1912, Kollez. Vol. XXIV. P.i, p.104."

Illi fil-kawża fl-ismijiet **Lawrence u Anthony Fino pro et noe vs. Joseph u Charles Fino**⁵⁶ ngħad ukoll:

"Kif tajjeb għalhekk ġie ritenut mill-Qorti tal-Appell (Sede Inferjuri) fis-sentenza in re: **Enrico Camilleri vs. Martin Borg**, mogħtija fis-17 ta' Marzu, 2003 (ara wkoll sentenzi b'deċiżjonijiet simili in re: **E Zammit vs. Petrococcino**, Qorti tal-Appell, 25 ta' Frar, 1952; u **Paul Vassallo vs. C. Pace**, Appell Ċivili, 5 ta' Marzu, 1986), "Il-ġudikant fil-kamp ċivili, għandu jiddeċiedi fuq il-provi li jkollu quddiemu, meta dawn jinduċu fih dik iċ-ċertezza morali li kull tribunal għandu jfittex, u mhux fuq sempliċi possibilitajiet, imma dik iċ-ċertezza morali hija biżżejjed, bħala li hija bażata fuq il-preponderanza tal-probabilitajiet".

Applikati għall-kawża odjerna dawn il-prinċipji legali stabbiliti fil-ġurisprudenza tal-Qrati tagħna, tqis bħala pjuttost inverosimili li l-konvenut, li skont l-*employment history* tiegħu tal-ETC ma kienx xi prinċipjant fid-dinja tax-xogħol, qagħad jieħu l-briga li jikkuntattja lill-ETC fil-bidu tal-impjeg tiegħu biex jara li kollox kien kif suppost, imma mbagħad ma rnexxilux jipprokura sempliċi kopja tal-kuntratt mingħand min kien jimpjegah. Din il-Qorti ma tistax temmen dak li sostna l-konvenut li għal sena u tliet xhur sħaħ, aċċetta li ma tingħatalux kopja tal-kuntratt li kien iffirma bl-iskuża li kienu qed isiru xi emendi fih. Il-konvenut kien imissu talab illi jingħatalu lura l-kuntratt li kien iffirma, jekk tassew is-soċjetà attriċi kienet se tagħmel xi emendi fih, sabiex jiżgura li tali emendi jsiru bil-kunsens tiegħu. Il-konvenut bl-ebda mod ma implika li kellu xi biżgħa jew li kien taħt xi forma ta' pressjoni mid-diretturi tas-soċjetà attriċi, li

⁵⁶ Q.A. (Sede Superjuri), 24.09.2004.

żammitu milli jinsisti għal kopja tiegħu tal-kuntratt, aktar u aktar meta kellu f'idejh kopja tal-formola tal-bidu tal-impjieg tiegħu.

Tqis ukoll bħala improbabbli u inverosimili illi meta l-konvenut ħa l-pass li jikteb lis-soċjetà attriċi għall-kopja tiegħu tal-kuntratt tax-xogħol, mill-kompjuter tiegħu tax-xogħol, dan ma kienx żamm kopja tal-*e-mail* tiegħu. Il-konvenut ċertament mhux xi persuna li ma jafx x'inhuma d-drittijiet tiegħu, bil-kwalifiċi, bil-livell ta' taħriġ u bl-esperjenza li għandu. F'Novembru 2013 il-konvenut mar l-ETC JobCentre il-Belt Valletta u talab rekord tal-impjieg tiegħu biex jara li kellu kollox sew u jgħid fir-rekords tal-ETC kien jidher ċar li l-impjieg tiegħu ma' FIN Limited kien irregiŕtrat bħala Project Manager, Full Time u b'kuntratt indefinit mit-23 ta' Settembru, 2013. Il-konvenut ma jagħti l-ebda raġuni plawsibbli għalfejn ħass in-neċessità li jivverifika mal-ETC jekk kellux kollox sew.

Illu kwantu għal dak isostni l-konvenut illi baqa' ma ngħatax kopja tal-kuntratt tal-impjieg tiegħu għal aktar minn sena u tliet xhur, tqis bħala l-aktar konklużjoni plawżibbli fiċ-ċirkostanzi, illi kien jikkonvjeni għall-konvenut li jsostni li ma kienx ingħata kopja tal-kuntratt, 'il għaliex meta gietu l-opportunità ta' xogħol li tirrendilu aktar flus, f'dak l-istadju l-kuntratt li kellu mas-soċjetà attriċi seta' kien skomdu għalih li kien għad għandu irbit mas-soċjetà attriċi għal sentejn oħra. Il-fatt li l-konvenut kellu f'idejh kopja tal-formola tal-ETC fejn gie regiŕtrat bħala impjegat *full time* fuq kuntratt indefinit, setgħet ukoll kienet ir-raġuni għalfejn il-konvenut beda jsostni li ma kienx ingħata kopja tal-kuntratt tal-impjieg tiegħu u l-kuntratt tal-impjieg tal-konvenut li eventwalment gie pprezentat mis-soċjetà attriċi lill-ETC ma kienx il-kuntratt li kien iffirma l-konvenut.

Tqis ukoll bħala inverosimili u improbabbli illi għad illi l-konvenut jammetti li kien jaf li s-soċjetà attriċi kienet kumpannija relattivament ġdida, u għad illi kien staqsa ħafna domandi dwar l-impjieg tiegħu qabel ma ffirma il-kuntratt, ma kienx staqsa jekk kienx ser ikun fuq kuntratt indefinit jew le.

Min-naħa l-oħra l-Qorti tqis li huwa plawżibbli ħafna li kumpannija ġdida bħas-soċjetà attriċi timpjega l-impjegati maniġerjali tagħha bħal konvenut, b'kawtela fuq kuntratti ta' tliet snin biex tkun tista' tara kif ser tkabbar u tiżviluppa n-negozju tagħhom u mhux timpjegahom għal perjodu indefinit.

Tqis li huma verosimili anki l-iżbalji li saru mis-soċjetà attriċi fil-mili tal-formoli tal-ingaġġ li tingħata lill-ETC kemm tal-konvenut u kemm ta' impjegati oħrajn. Ix-xhud Jean Paul Camilleri attwalment impjegat tas-soċjetà attriċi, jammetti li l-pożizzjoni tiegħu kienet bħal tal-konvenut, b'kuntratt b'terminu definit. Jirrizulta mir-*records* tal-ETC li kien sar l-istess żball fil-konfront ta' Jean Paul Camilleri fil-mili tal-formoli tal-bidu fis-seħħ tal-impjieg. Anki Jonathan Farrugia, li kien impjegat tas-soċjetà attriċi, jikkonferma li anki hu kellu kuntratt għal tliet snin u kien jaf x'kien jgħid il-kuntratt tiegħu u ngħatalu kopja tiegħu mingħajr ebda problema. Tqis illi b'dan il-mod is-soċjetà ikkorroborat dak li attwalment seħħ fir-rigward tal-konvenut.

Min-naħa tiegħu l-konvenut fir-Risposta Maħlufa tiegħu jagħti eċċezzjoni fis-sens li huwa kellu wkoll raġunijiet validi għalfejn itemm l-impjieg tiegħu mas-soċjetà attriċi u li dan għandu jeżentah mill-ħlas tal-penali imposta mil-liġi f'każ ta' terminazzjoni ta' kuntratt definitiv. Iżda l-konvenut lanqas biss ittenta mqar iressaq l-ickien prova in sostenn ta' dak li ġie allegat minnu u li

għalhekk jidher li ma kien minnu xejn. Tant hu hekk l-ittra ta' riżenja tal-konvenut kienet altru milli tirrifletti terminazzjoni sfurzata, għax il-konvenut jammetti li kien sab impjieg fejn kien ser jithallas aktar u ttermina l-impjieg li kellu għal din ir-raġuni. Tqis illi dan kollu jimpingi mhux ftit fuq il-kredibbiltà tal-konvenut.

Filwaqt li d-diretturi tas-soċjetà attriċi taw spjegazzjoni konvinċenti dwar l-iżball li kienu għamlu fil-mili tal-formola tal-ETC u ppruvaw sal-grad rikjest mill-ligi li dak li sar fil-konfront tal-konvenut, sar ukoll fir-rigward ta' impjegati oħrajn tagħhom, il-konvenut baqa' ma ressaq ebda prova konvinċenti in sostenn tat-teżi tiegħu u dak li jsemmi mhuma xejn ħlief insinwazzjonijiet li ma setax jipprova.

Għaldaqstant il-Qorti hija moralment konvinta li Sergio Zammit u Glenn Galdes, diretturi tas-soċjetà attriċi kienu qed jgħidu l-verità fix-xhieda tagħhom u li fil-fatt il-kuntratt li attwalment gie ffirmit mill-konvenut fil-kompletezza tiegħu, huwa dak esebit *a fol.* 28 sa 33 tal-proċess.

Illli fi klawnsola 4.5 ta' dan il-kuntratt gie stipulat li kundizzjonijiet oħra mhux stipulati fil-kuntratt huma regolati mill-ligijiet ta' Malta li huma applikabbli.⁵⁷ L-artikolu 36(5) tal-Kap. 452, l-Att dwar l-Impjegi u r-Relazzjonijiet Industrijali, jgħid li f'każ ta' kuntratt ta' servizz għal żmien bla limitu l-avviż tat-temm ta' impieg li jkun bi ħsiebu jagħmel l-impjegat għandu jkun ta' ġimagħtejn meta l-impjegat kien ilu fl-impieg tal-istess prinċipal kontinwament għal iżjed minn sitt xhur iżda mhux iżjed minn sentejn. Skont l-artikolu 36(12) tal-Kap. 452, f'każ ta' kuntratt ta' servizz definit, impjegat li jitlaq mis-servizz tal-prinċipal tiegħu qabel iż-żmien speċifikat fil-kuntratt ta' servizz, għandu jhallas lill-

⁵⁷ "Other conditions not stipulated herein, shall be governed by the applicable laws of Malta".

prinċipal tiegħu somma li tkun daqs nofs il-paga kollha li għaliha huwa kien ikollu jedd kieku huwa baqa' fis-servizz għall-bqija taż-żmien hekk espressament miftiehem, esklużi kull rimunerazzjoni għal sahra, kull forma ta' bonus, kull *allowance*, u rimunerazzjoni mod ieħor milli bi flus u kummissjonijiet.

Illi Richard Falzon l-*accountant* tas-soċjetà EF & Co. Limited li jaħdem il-pagi tas-soċjetà attriċi, xehed illi skont il-kalkoli tiegħu s-somma dovuta mill-konvenut lis-soċjetà attriċi ai termini tal-artikolu 36(12) tal-Kap. 452 hija €20,965.23, li apparti li tidher li hija maħduma b'mod korrett, il-konvenut ma kkonatastax dan il-kalkolu bħala *quantum*.

Illi fis-sentenza fl-ismijiet **Cavendish Hotels vs. Jesmond Beck**⁵⁸, jingħad illi:

“Konsimili għal każ ta' liċenzjament, ir-riżenja volontarja mis-servizz, u allura r-reċess mill-kuntratt ta' impjeg, huma marbuta mal-prinċipju tal-kawża ġusta, a sensu tal-Artikolu 36 tal-Att XXII tal-2002. Naturalment din il-kawża ġusta jew raġuni tajba trid tiġi rigorożament pruvata minn min jadduċiha bħala liberazzjoni mill-konsegwenzi li ssemmi l-liġi; f'dan il-każ, il-konvenut-impjegat. Naturalment ukoll, l-aċċertament relattiv hu affidat lill-ġudikant u dan għandu jinvestiga u jevalwa jekk l-addebitu ventilat mill-konvenut għandux verament riskontru fir-realtà jew huwiex sempliċi pretest biex il-konvenut jeħles mill-obbligu kuntrattwali u legali li jhallas lil min iħaddmu "somma li tkun daqs nofs il-paga kollha li għaliha huwa kien ikollu jedd kieku baqa' fis-servizz għall-bqija taż-żmien hekk espressament miftiehem" (Artikolu 36 (12) tal-Att imsemmi).”

Illi anki l-każ odjern jittratta riżenja volontarja, u għalkemm f'waħda mill-eċċezzjonijiet tal-konvenut jingħad li huwa kellu raġunijiet tajba u biżżejjed

⁵⁸ Appell (Sede Inferjuri) (PS), 23.11.2005.

għalfejn itemm l-impjieg tiegħu mas-soċjetà attriċi u għalhekk ebda ammont ma huwa dovut lilha, il-konvenut ma ressaq ebda provi f'dan ir-rigward kif kellu l-obbligu li jagħmel, iżda għal kuntrarju wera li r-riżenja tiegħu kienet iddettata minn xejn ħlief il-libera xelta tiegħu wara li nqalgħatlu opportunità ta' xogħol ieħor b'paga aħjar li huwa ma xtaqax jitlef. Assolutament ma kien hemm ebda pressjoni da parti tas-soċjetà attriċi fuq l-konvenut biex jitlaq, anzi jammetti li rieduh jibqa' u fl-ittra ta' riżenja tiegħu l-konvenut ma kellu xejn ħlief kliem ta' tifhir fil-konfront tas-soċjetà attriċi.⁵⁹

Decide

Għaldaqstant għar-raġunijiet imsemmija, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi din il-kawża kif ġej:

- (1) Tiċhad l-eċċezzjonijiet tal-konvenut, ħlief għat-tieni eċċezzjoni dwar l-imgħax;**
- (2) Tiddikjara illi s-soċjetà attriċi FIN Limited għandha titħallas mill-konvenut Kevin Bonanno is-somma ta' għoxrin elf, disa' mija u ħamsa u sittin Euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€20,965.23) għar-raġunijiet hawn fuq mogħtija;**
- (3) Tordna lill-konvenut Kevin Bonanno sabiex iħallas din is-somma ta' għoxrin elf, disa' mija u ħamsa u sittin Euro u tlieta u għoxrin ċenteżmu (€20,965.23) lis-soċjetà attriċi FIN Limited.**

⁵⁹ A fol. 69.

Bl-ispejjeż, inkluż tal-ittra ufficjali tas-soċjetà attriċi tal-10 ta' Marzu, 2015 u tal-Mandat ta' Sekwestru kawtelatorju pprezentat mis-soċjetà attriċi kontestwalment mar-Rikors Maħluf, a karigu tal-konvenut Kevin Bonanno.

Moqrija.